

KAJA DOLMER

Kaja Dolmer er kommet på plejehjem. Hun har levet alene siden 1971, men er nu blevet for syg til at bo alene i et stort hus. Til gengæld ser hun igen sine døtre på daglig basis. Hun har oplevet over 90 års historie, men det er døtrene der fylder mest i hendes liv.

KAJA, DØTRENE OG DANMARKSHISTORIEN

Af Niels Møller Kjemtrup fra Danmarks Medie- og Journalisthøjskole, 1. semester hold 2.

I dag er det Ellen der er her, mor og datter, begge pensionister. Efter Kaja kom på plejehjem, skiftes hendes to døtre til at sidde ved hende, og Kaja har ikke brugt mange dage alene i den lyse lejlighed på plejehjemmet ved Vejlbysgade. Hanne og Ellen er født i 1946 og 1949 og har siden selv fået børn og børnebørn.

Kaja Dolmer blev født ved Skanderborg, den 14. februar i 1921. Dengang man havde langt hår, sat som frikadeller bag ørerne og gik flere kilometer til skole. Efter syv års skolegang kom Kaja ud at tjene, først to år på faderens gård ved

Hovedgård, dernæst tjente hun som pige for en seminarielærer ved Gedved, senere ved en Guldsmed, ved en cigarfabrikant, og som kokkelev på Missionshotellet i Horsens.

"Der var nok at lave," husker Kaja. Det var også den tid man begyndte at gå til bal.

MAN MØDTES TIL BAL

Man kunne begynde at gå til bal når man blev 16 og skulle selvfølgelig have lov hjemmefra. Der var nogle som drak øl udenfor, og blev skøre i hovedet, men oftest drak man sodavand og dansede. Piger og fyre sad på hver deres række, på hver deres side af dansegulvet.

"Når musikken begyndte, for de over gulvet og fandt en at danse med," smiler Kaja. Men pigerne bød ikke op, det var hårdt hvis man sad tilbage som bænkevarmer. Det var til bal Kaja og Henry fandt hinanden.

"Henry var en stor mand, og vi tøser var lidt skræmte ved ham, for han havde så store hænder," husker Kaja, om Henry Dolmer. Han havde stilling som kommis ved brugsforeningen i Kattrup. Henry var fra 1909 og kom fra Søvind. Han blev Kommiss i 1933, og siden har Kaja kendt til ham. Han var vellidt og dygtig, og brugsuddeleren har støttet på ham, for da krigen kom, blev det ikke holdt hemmeligt for ham, at brugsuddeleren var involveret i frihedskampen, selvom Henry ikke deltog.

"Men ved det bal der var nytårsaften 1941, slap hans held op, og så måtte han jo komme med hjem," smiler Kaja. De blev gift i maj 1943, og samme år fik Henry stillingen som brugsuddeler i Marie Magdalene brugsforening ved Ryomgård. Der fulgte bolig med til brugsuddeleren og dermed kom Kaja til Ryomgård.

KRIGEN KOMMER TIL DANMARK

"Krigen var en underlig tid, man kan ikke mere forestille sig det," sukker Kaja. Faderen gemte frihedskæmpere på sin gård ved Møballe, og nogle få kilometer fra brugsforeningen i Ryomgård hentede Hvidsten gruppen våben og folk, som blev nedkastet over Mustard Point af englænderne. Flyveblade og breve fra modstandsbevægelsen gik fra hånd til hånd, og man var i vanskeligheder, hvis man blev taget med et, "Vi læste om koncentrationslejrene i sådan et brev, men vi troede ikke på det, det kunne ikke passe at nogen kunne være så onde," fortæller Kaja. "Men det var de".

Brugsforeningen var tvunget til at handle med besættelsesmagten, og en tysk officer okkuperede også et værelse, men ellers havde Kaja og Henry ikke meget at gøre med dem. "Henry fik en enkelt gang gule ærter af tyskerne, han gav dem til hønsene, men de kunne nu godt spise dem", siger Kaja smilende. Parret ventede med at få børn til efter krigens afslutning. "Det var ikke en verden at bringe børn ind i," siger Kaja om krigen.

Plejhjemmet på Vejlbypgade er nyt, lyst og rummeligt, men man kan se at det er Kaja der bor i den lille lejlighed, for alt herinde er hendes og har været det længe. Billederne af oldebørnene, af det store hus i Ryomgård, stolene og det lille bord hun får sin mad ved. Alt passer på Kaja, undtagen kørestolen, den er nyere, men nødvendig. "Jeg er faldet sammen, jeg skal have hjælp til at komme rundt og op," siger Kaja nøgternt fra sin stol. "Det er ikke så sjovt".

LIVET I RYOMGÅRD

Kort efter krigen fik parret deres første datter, Hanne, som blev født i 1946. "Under krigen gav det ikke mening at få børn i sådan en verden, men bagefter kom der mange," beretter Kaja. I Ryomgård var der meget sammenhold, og som brugsuddeler var man en vigtig del af byen. Når man blev budt til kaffe, måtte man komme forbi og vise flaget.

En mobil vaskemaskine blev indkøbt og kørt rundt mellem husstandene, og da Ejnar, som boede tæt på, fik fjernsyn som en af de første, tog folk hen til ham når der blev sendt noget særligt.

I 1971 døde Henry, men Kaja blev i brugsen og i huset de havde købt i Ryomgård, med den nye brugsuddeler som nabo. Der skete meget ude i verden, men det meste betød ikke så meget i Ryomgård. Kaja besøgte USA og Afrika, hendes børn fik børn. Kort før 2016 flyttede Kaja på plejehjem, hvor døtrene har tid til at besøge hende dagligt.

"Jeg kunne tale i mange dage," siger Kaja fra stolen og søger efter den skelsættende begivenhed. Kaja oplevede Kennedys død i '63 og månelandingen i '69. Hun var en af de første charterturister, har gennemlevet den kolde krig, oliekrise, kartoffelkur og jordskredsvalg.

Hele den moderne Danmarkshistorie. "Jeg er ikke helt sikker på, jeg kan komme på det, der gjaldt for noget," siger Kaja eftertænksomt fra stolen. Ved siden af sidder Ellen, på den samme plads Hanne sidder, når det er hende, der

er på besøg. For Kaja sidder ikke alene på plejehjemmet, hun har sine døtre ved sig.